

MOLDCOOP

UNIVERSITATEA COOPERATIST - COMERCIALĂ DIN MOLDOVA (UCCM)

Aprobat la ședința catedrei „Drept”, proces-verbal nr. _1_ din _28.08.2014_	Aprobat la Consiliul Facultății Management și Drept proces-verbal nr. _1_ din _29.08.2014_
Șef catedră, _____	Decan _____

Fișa disciplinei

Denumirea disciplinei	PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI ÎN PROCESUL PENAL
Titularul curs/seminar	conferențiar universitar, doctor în drept, Osoianu Tudor

Ciclul I. L - <i>licența</i> , II. M - <i>masterat</i>	M	Codul cursului	S. 02.O.009	Anul	I	Semestrul II	II
Nr. credite	2	Limba de instruire	Română/rusă	Forma de evaluare finală <i>E – examen,</i> <i>V- verificare</i>			E
Ore din planul de învățământ	60	Ore studiu individual	30	Total ore pe semestru		30	

Facultatea	Management și Drept
Specializarea	381.1 Drept PUBLIC
Catedra	Drept

Numărul total de ore (pe semestru) din planul de învățământ (<i>C-curs teoretic, S-seminar, L-activități de laborator, P-proiect sau lucrări practice</i>)				
Total	C	S	L	P
30	14	16		

Categoria formativă a cursului (<i>F-fundamentală, G-generală, S-de specialitate, U-socio-umanistică, M-de orientare către alt domeniu</i>)	F
Categorie de opționalitate a cursului (<i>O- obligatorie, A- opțională, L- liberă alegere</i>)	O

Discipline anterioare	Obligatorii (condiționate)	Drept penal
	Recomandate	Drept constituțional

Timpul total (ore pe semestru) al activităților de studiu individual pretinse studentului			
1. Descifrarea și studiul notițelor de curs	2	8. Pregătire prezentări orale	
2. Studiu după manual, suport de curs	5	9. Pregătire examinare finală	2
3. Studiul bibliografiei minimale indicate	5	10. Consultații	2
4. Documentare suplimentară în bibliotecă	2	11. Documentare pe teren	
5. Activitate specifică de pregătire seminar și/sau laborator		12. Documentare pe INTERNET	5
6. Realizare teme, referate, eseuri, traduceri etc.	5	13. Alte activități	-
7. Pregătire teste, lucrări de control	2	14. Alte activități	-
TOTAL ore studiu individual (pe semestru) = 30 ore			

Competențe generale (competențele generale sunt menționate în fișa domeniului de masterat și fișa specializării)	
Competențe specifice disciplinei	<p>Cunoaștere și înțelegere (<i>cunoașterea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice disciplinei</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - înțelegerea importanței normelor procesului penal pentru asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale la diferite etape și faze ale procesului; - să reproducă principiile sistemelor internaționale de protecție a drepturilor omului; - să definească principiile CEDO; - să cunoască drepturile garantate de CEDO; - să cunoască legislația și practica judiciară națională cu privire la aplicarea tratatelor internaționale în sistemul de drept al Republicii Moldova;
	<p>Explicare și interpretare (<i>explicarea și interpretarea unor idei, proiecte, procese, precum și a conținuturilor teoretice și practice ale disciplinei</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - să explice efectele hotărârilor CtEDO; - să explice esența cauzelor de referință contra Moldovei în materie penală, examinate de CtEDO; - să interpreteze principiile fundamentale ale justiției penale în materie penală; - să identifice discrepanțele dintre legislația Republicii Moldova și practica CtEDO în materie penală
	<p>- Instrumental – aplicative (<i>proiectarea, conducerea și evaluarea activităților practice specifice; utilizarea unor metode, tehnici și instrumente de investigare și aplicare</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - să soluționeze cauze concrete prin aplicarea corectă a drepturilor garantate de CEDO; - să analizeze spețe rezolvate din jurisprudența națională și CtEDO în materia unor probleme fundamentale ale justiției penale; - să evalueze impactul Hotărârilor CtEDO și Curții Constituționale asupra legislației și jurisprudenței în materie penală - să realizeze modul de actualizare a cunoștințelor în domeniul CEDO.
	<p>Atitudinale (<i>manifestarea unei atitudini pozitive și responsabile față de domeniul științific/ cultivarea unui mediu științific centrat pe valori și relații democratice/ promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civice/ valorificarea optimă și creativa a propriului potențial în activitățile științifice/ implicarea în dezvoltarea instituțională și în promovarea inovațiilor științifice/ angajarea în relații de parteneriat cu alte persoane-instituții cu responsabilități similare/ participarea la propria dezvoltare profesională</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - implementarea ideii de independență și imparțialitate a justiției și a necesității promovării și respectării legalității în cadrul statului de drept; - să aprecieze aparentele discrepanțe în soluțiile date instanțe naționale în cazuri similare; - să evalueze posibilitatea de implicare în contextul promovării Strategiei Reformei Sectorului

	<p>de Justiție și a Conceptului de reformare a Procuraturii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să ia atitudini față discrepanțele dintre legislația Republicii Moldova și practica CtEDO pentru perfecționarea legislației și practicii moldovenești. - promovarea regulilor de deontologie profesională a partenerilor la îndeplinirea actului de justiție - manifestarea unei atitudini responsabile față de pregătirea continuă, cunoașterea operativă și aplicarea corespunzătoare a noilor lei sau a modificărilor legislative și a jurisprudenței
Conținuturi	<p>Conținutul cursului</p> <p>Planul tematic de predare a cursului Protecția drepturilor omului în procesul penal este structurat în 8 compartimente, fiecare conținând un număr suficient de teme, care se află în legătură strânsă logico-juridică, cuprinzând tot aspectul de probleme legat de obiectul de studiu al disciplinei.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obligațiile negative și pozitive de a proteja drepturile omului (0/2/6) 2. Protecția dreptului la viață (2/2/2). 3. Garanții împotriva torturii și a maltratărilor (2/2/4). 4. Asigurarea dreptului la libertate și siguranță în procesul penal (2/2/4). 5. Respectarea dreptului la un proces echitabil în materie penală (2/2/4). 6. Respectarea legalității incriminării și a pedepselor (<i>nullum crimen, nulla poena sine lege</i>) (2/2/4). 7. Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori (2/2/2). 8. Dreptul la un nivel dublu de jurisdicție în materie penală (2/2/4).

Bibliografia minimală	<p>Literatură</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aisling Reidy. Ghid privind punerea în aplicare a articolului 3 al Convenției europene pentru Drepturile Omului. - Chișinău, 2003. 2. Corneliu Birsan Convenția europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, 2 vol.- București, 2005. 3. Dolea Igor, Asigurarea drepturilor persoanei în probatoriul penal; Teză de doctor habilitat în drept, Chișinău, 2009 4. Donna Gomien. Ghid (Vade-mecum) al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. - Chișinău, 2006. 5. Gheorghe P. Fletcher, Igor Dolea, Dragoș Blănaru. Concepte de bază ale justiției penale. – Chișinău, 2001 6. Gribincea Vladislav, Raisa Botezatu, Osoianu Tudor, RAPORT: Respectarea dreptului la libertate și siguranța persoanei la faza urmăririi penale, Chișinău, FSM, 2013, 124 p. http://soros.md/publication/2013-10-25 7. Jean-Francois Akandji-Kombe. Obligațiuni pozitive în virtutea Convenției europene a Drepturilor Omului: Ghid pentru punerea în aplicare a Convenției europene a Drepturilor Omului. - Chișinău, 2006. 8. Mihai Poalelungi, Igor Dolea, Vizdoagă Tatiana, manualul judecătorului pentru examinarea cauzelor penale, Chișinău, 2013, 1092 p. http://inj.md/files/Manualul%20judecatorului%20pentru%20cauze%20civile%20Ediia%20II.%202013%20%281%29.pdf 9. Nuala Mole, Catarina Harby. Ghid privind punerea în aplicare a articolului 6 al Convenției europene pentru Drepturile Omului. – Chișinău, 2003. 10. Osoianu Tudor, Orindaș Victor, Andronachi Anatolie, Urmărirea penală, note de curs, Chișinău, 2005. http://product.half.ebay.com/Urmarierea-Penala-by-Tudor-Osoianu-Victor-Orindas-and-Anatol-Andronache-2005-Book/59061933&tg=info 11. Pățulea Vasile, Proces echitabil, Jurisprudența comentată a Curții Europene a Drepturilor Omului, București, 2007, 189 p. 12. Raport privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în 2013 http://ombudsman.md/sites/default/files/rapoarte/raportul_2013_red_def.pdf p.17 13. Raport, Condițiile de detenție preventivă din Izolatoarele Inspectoratelor de Poliție a RM, Chișinău, 2013, disponibil: http://www.monitor.md/attachments/article/200/raport_idom_conditiile_de_detentie_preventiv
------------------------------	---

- [a_rm\[smallpdf.com\].pdf](#) (06.04.2014)
14. Raportul annual 2013 al Agentului Guvernamental, disponibil:<file:///C:/Users/user/Desktop/AG RAPORT ANUAL 2013 final.pdf> (06.04.2014)
 15. Raportul annual 2014 al Agentului Guvernamental, disponibil:<http://www.infoeuropa.md/files/raportul-annual-al-agentului-guvernamental-pentru-anul-2014.pdf>
 16. Ursula Kilkelly. Ghid privind punerea în aplicare a articolului 8 al Convenției europene pentru Drepturile Omului. - Chișinău, 2003.
 17. Vladislav Gribincea, Executarea hotărârilor CtEDO de către Republica Moldova, 1997-2012, CRJM, Chișinău, 2012 <file:///C:/Users/tudor/Downloads/Executarea-hotararilor-CtEDO-de-catre-RM-1997-2012.pdf>
 18. Микеле Де Салвиа. Прецеденты Европейского Суда по Правам Человека. - Санкт-Петербург, 2004.
 19. Осояну Тудор, Милушев Дмитрий, Уголовно-процессуальное право Р.Молдова, часть особенная (учебное пособие) Кишинэу, 2005 <http://bncreanga.ebibliophil.md/carte/ugolovno-processual-noe-pravo-respubliki-moldova-cast-osobennaa-ucebnoe-posobie>
- Acte normative**
20. Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale adoptată la Roma la 04.11.1950, semnată de RM la 13. 07.1995
 21. Constituția Republicii Moldova (29 iulie 1994).
 22. Codul de procedură penală al Republicii Moldova N 122-XV din 14.03.2003
 23. Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002
 24. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată și proclamată la New York de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția.217 A(III) de la 10.12.1948.
 25. Pactul internațional cu privire la drepturile politice și civile, adoptat prin rezoluția 2200A (XXI) a Adunării Generale a ONU, de la 16.12.1966,
- Practică judiciară**
26. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.3 din 09. 06.2014 *Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*
 27. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție RM nr.12 din 24.12.2010 *Pentru ajustarea Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.7 din 04.07.2005 "Cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale" la jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului*
 28. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție RM nr. 8 din 30 octombrie 2009 *Cu privire la unele chestiuni ce țin de aplicarea de către instanțele judecătorești a prevederilor articolului 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturile Omului și a Libertăților Fundamentale*
 29. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.1 din 15.04.2014 *Despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației de procedură penală privind arestarea preventivă și arestarea la domiciliu*
 30. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.8 din 24.12.2012 *Cu privire la examinarea litigiilor privind repararea prejudiciului moral și material cauzat persoanelor deținute prin violarea art. 3, 5, 8 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*
- Jurisprudența CtEDO privind materia penală în cauze moldovenești**
- Maltratarea
Corsacov (04/04/2006) §§ 51-63; Boicenco (11/07/2006) §§ 102-111; Pruneanu (16/01/2007) §§ 39-64; Colibaba (23/10/2007) §§ 42-51; Victor Savițchi (17/06/2008) §§ 60-69; Levinta (16/12/2008) §§ 59-75;10 Breabin (07/04/2009) §§ 47-52; Gurgurov (16/06/2009) §§ 54-62; Buzilov (23/06/2009) §§ 23-33; Parnov (13/07/2010) §§ 25-31; I.D. (30/11/2010) §§ 40-41
- Investigarea defectuoasă a maltratărilor
Corsacov (04/04/2006) §§ 68-76; Boicenco (11/07/2006) §§ 120-127; Pruneanu (16/01/2007) §§ 39-64; Colibaba (23/10/2007) §§ 52-55; Stepuleac (06/11/2007) §§ 60-65; Victor Savițchi (17/06/2008) § 68; Levinta (16/12/2008) §§ 76-84; Breabin (07/04/2009) §§ 53-56; Gurgurov (16/06/2009) §§ 63-70; Buzilov (23/06/2009) §§ 23-33; Petru Roșca (06/10/2009) §§ 43-50; Valeriu și Nicolae Roșca (20/10/2009) §§ 65-70; Pădureț (05/01/2010) §§ 62-69; Parnov(13/07/2010) §§ 32-35; Popa (21/09/2010) §§ 40-45; Mătăсарu și Savițchi (02/11/2010) §§ 79- 95
- Sanționarea prea blîndă pentru maltratare
Valeriu și Nicolae Roșca (20/10/2009) §§ 71-75; Pădureț (05/01/2010) §§ 70-77
- Detenția în condiții proaste

Ostrovar (13/09/2005) §§ 67-90; Becciev (04/10/2005) §§ 34-48; Istratii și alții (27/03/2007) §§ 60-72; Modîrcă (10/05/2007) §§ 60-69; Ciorap (19/06/2007) §§ 60-71; Stepuleac (06/11/2007) §§ 55-58; Popovici (27/11/2007) §§ 53-57; Țurcan (27/11/2007) §§ 30-39; Mălai (13/11/2008) §§ 31-35; Străisteanu și alții (07/04/2009) §§ 71-79; Valeriu și Nicolae Roșca (20/10/2009) §§ 78-79; Gavrilovici (15/12/2009) §§ 38-44; Brega (20/04/2010) §§ 39-43; I.D. (30/11/2010) §§ 42-46

Neacordarea asistenței medicale deținuților
Șarban (04/10/2005) §§ 68-91; Boicenco (11/07/2006), §§ 112-119; Holomiov (07/11/2006) §§ 109-122; Istratii și alții (27/03/2007) §§ 42-59; Stepuleac (06/11/2007) § 59; 11 Levinta (16/12/2008) §§ 85-91; Levinta (16/12/2008) §§ 85-91; Paladi (10/03/2009) §§ 68-72; Brega (20/04/2010) § 42; Oprea (21/12/2010) §§ 36-42

Recurgerea necesară la alimentarea silită
Ciorap (19/06/2007) §§ 72-89

Acordarea compensațiilor insuficiente pentru violarea articolului 3
Ciorap (nr. 2) (20/07/2010) §§ 15-26

Lipsirea de libertate contrar legislației naționale
Boicenco (11/07/2006) §§ 146-154; Holomiov (07/11/2006) §§ 123-131; Modîrcă (10/05/2007) §§ 70-74; Guțu (07/06/2007) §§ 55-62; Gorea (17/07/2007) §§ 71-75; Stici (23/10/2007) §§ 36-40; David v. Moldova (27/11/2007) §§ 32-41; Țurcan (27/11/2007) §§ 40-44; Ursu (27/11/2007) §§ 26-30; Paladi (10/03/2009) §§ 73-75; Străisteanu și alții (07/04/2009) §§ 85-88

Reținerea și arestarea în lipsa motivelor verosimile de a bănuși că persoana a săvîrșit o abatere
Stepuleac (06/11/2007) §§ 66-81; Mușuc (06/11/2007) §§ 29-34; Cebotari (13/11/2007), §§ 46-53; Hyde Park și alții (nr. 4) (07/04/2009) §§ 57-64; Leva (15/12/2009) §§ 43-56; Brega (20/04/2010) §§ 33-38

Neinformarea despre toate acuzațiile penale invocate pentru arestare
Leva (15/12/2009) §§ 57-63

Motivarea insuficientă a arestării
Becciev (04/10/2005) §§ 49-64; Șarban (04/10/2005) §§ 92-104; Boicenco (11/07/2006) §§ 139-145; Castraveț (13/03/2007) §§ 27-36; Istratii și alții [21/OS/2001] §§ 73-78; Modîrcă (10/05/2007) §§ 75-79; Stici (23/10/2007) §§ 41-46; Țurcan și Țurcan (23/10/2007) §§ 43-54; Mușuc (06/11/2007) §§ 35-48; Popovici (27/11/2007) §§ 58-63; Ursu (27/11/2007) §§ 16-25; Mălai (13/11/2008) §§ 36-41; Străisteanu și alții (07/04/2009) §§ 80-84; Oprea (21/12/2010) §§ 43-48

Refuzul accesului în instanța de recurs la materialele prezentate în susținerea demersului de arestare
Țurcan și Țurcan (23/10/2007) §§ 55-64; Mușuc (06/11/2007) §§ 49-56

Neasigurarea întrevederilor confidențiale dintre reclamant și avocat
Castraveț (13/03/2007) §§ 37-61; Istratii și Alții (27/03/2007) §§ 79-101; Modîrcă (10/05/2007) §§ 80-99; Mușuc (06/11/2007) § 57; Leva (15/12/2009) § 68

Termenul excesiv de examinare a recursului împotriva arestării
Șarban (04/10/2005) §§ 115-124

Dreptul la un proces echitabil, citare necorespunzătoare
Ziliberberg (01/02/2005) §§ 26-42; Russu (13/11/2008) §§ 19-28; Masaev (12/05/2009) §§ 16-18; termenul rezonabil la judecarea cauzei: Holomiov (07/11/2006) §§ 132-146

Nemotivarea hotărîroilor de condamnare
Grădinar (08/04/2008) §§ 105-117 și Vetrenko (18/05/2010) §§ 43-59

Încălcarea principiului lucrului judecat
Bujnița (11/01/2007) §§ 18-24;

Condamnarea în recurs fără examinarea directă a probelor
Popovici v. Moldova (27/11/2007) §§ 64-75 și Năvoloacă v. Moldova (16/12/2008) §§ 59-66, Dan (05/07/2011)

Prezumția nevinovăției
Popovici (27/11/2007) §§ 58-63

Dreptul la apărare
Petru Roșca (06/10/2009) §§ 51-58,

Lipsa garanțiilor suficiente în legislație pentru a preveni interceptarea nejustificată a convorbirilor telefonice
Iordachi și alții (10/02/2009) §§ 19-54

Autorizarea defectuoasă a percheziției
Mancevschi (07/10/2008) §§ 39-51

Cenzurarea corespondenței deținuților sau limitarea dreptului acestora de a corespunde
Meriakri (01/03/2005) §§ 25-35; Ostrovar (13/09/2005) §§ 92-102; Ciorap (19/06/2007) §§ 97-

	<p>104 <u>Limitarea dreptului persoanelor arestate de a avea întâlniri cu persoanele apropiate</u> <u>Ostrovar (13/09/2005) §§ 103-108; Ciorap (19/06/2007) §§ 105-122</u> <u>Pătrunderea forțată a poliției în curtea casei reclamantului, în situații nepermise de lege</u> <u>Guțu (07/06/2007) §§ 63-69</u></p>
--	--

<p>Tehnologiile didactice</p>	<p>Curs curent În predarea materialelor vor fi utilizate diferite scheme, diagrame care vor demonstra vizual unele probleme legate de organizarea și funcționarea organelor abilitate cu împuterniciri în sfera justiției penale, ceea ce va contribui la memorizarea și însușirea mai eficientă a materialului predat. În cadrul predării se vor explica mai amănunțit problemele mai dificile din punct de vedere teoretic, se vor recomanda obligatoriu pentru conspectarea definiției, principiilor, criteriilor.</p> <p>Metode de predare – învățare : <i>prelegere interactivă, demonstrația. Analiza unor spețe rezolvate din Jurisprudență. Propunerea unor teme ca aplicații ale rezultatelor teoretice expuse și prezentare lor la seminar.</i></p> <p>Seminare Strategia seminarelor va cuprinde metoda interactivă incluzând:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chestionări - Participări la dezbateri - Schimb și argumentări de opinii - Prezentări - Din subiectele propuse pentru activitatea individuală fiecare masterand va pregăti câte un referat, sinteză sau lucrare de domiciliu - Studierea și dezbaterile soluțiilor practice din materialele dosarelor penale Dezbaterea, va cuprinde participarea mai multor studenți în analiza unor răspunsuri ale colegilor lor, expunerea viziunilor proprii. - Studii de caz, Rezolvarea spețelor. Jocuri interactive pe rol, în care studenții vor organiza dispute, susține și demonstra propriile idei și viziuni; <p>Mijloacele didactice – note de curs și alte publicații ale titularului, cunoașterea și aplicarea practică a sit-ului www.justice.md, http://lhr.md, http://agent.gov.md/jurisprudenta, calculatorul, proiectorul.</p>
-------------------------------	--

<p>Modalitatea evaluării</p>	<p>Evaluarea cunoștințelor se efectuează în două etape : evaluare curentă și evaluare finală. Evaluare curentă:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Evaluarea curentă va consta din realizarea obligatorie a două testări pentru evaluarea curentă: <ol style="list-style-type: none"> a. Rezolvarea spețelor la seminar; b. Prezentarea lucrului individual (referat) c. Prestația audientului la ore. 2. Evaluarea finală: examen, care va consta dintr-o probă scrisă ce va cuprinde subiectele din Curriculum. Examinarea scrisă va fi divizată în 2 părți, precum urmează: <ol style="list-style-type: none"> a. 2 subiecte (teoretic și de practică judiciară - analiza unei spețe rezolvate). b. Soluționarea unei spețe. <p><u>Model de test pentru evaluarea finală</u></p> <p>TEST</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Caracterizați criteriile de apreciere a termenului rezonabil de examinare a unei cauze penale în baza Jurisprudenței CtEDO și a legislației naționale. 2. Studiați Hotărârile Leva c Moldovei. Care a fost Hotărârile Curții. Explicați de ce Curtea a constatat că: reținerea reclamantilor a avut loc în lipsa unei bănueli rezonabile că ei au comis infracțiuni și în consecință a existat violarea art.5.1 CEDO; Curtea a constatat că reclamantii nu au fost informați prompt cu privire la motivele reținerii lor și în consecință a existat violarea art.5.2 CEDO; Curtea a constatat că reclamantii nu au dispus de condiții de întâlniri confidențiale cu avocații lor și în consecință a existat violarea art.6.3 CEDO 3. Soluționați speța
------------------------------	---

Stabilirea notei finale (ponderea exprimată în %)	Două teste pe parcursul semestrului	60%
	Reușita curentă (evaluarea formativă)	
	Rezultatul la examen/verificare (evaluarea finală)	40%
Standard minim de performanță		